

Nagyné Száraz Nagy Edit

Egy könyvtárostánár hétköznapijai

Nagyné Száraz Nagy Edit vagyok. 1999-ben diplomáztam könyvtár-történelem szakon, Szegeden a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. Már gyerekkoromban is nagyon szerettem a könyvet, az összes Delfin, Pöttyös és Csikos könyvet elolvastam, amihez hozzájutottam. Néhány évvel ezelőtt, amikor megszületett a kislányom, véletlenül rájöttem, hogy van kézügyességem; azóta számos kiállításra hívták a munkáimat. Kezdetben a sokelemes origamival töltöttem szabadidőmet, több ezer darabból álló térbeli formákat készítettem papírból. Egy éve a keresztszemes hímzés a hobbim, ezzel a technikával is sok használati tárgyat díszítettem már.

Már főiskolás koromban is a könyvtár-pedagógia volt a kedvenc területem, szakdolgozati témám is ez lett. Akkor egy felmérést készítettem a hódmezővásárhelyi középiskolások olvasási szokásairól. Bizonyára nem árulok el titkot, ha kijelentem, hogy ugyanarra az eredményre jutottam, amire Nagy Attila olvasásszociológus évek, évtizedek óta: a mai fiatalok keveset olvasnak, illetve kevesen olvasnak értékes irodalmat. Dolgozatom végén kitértem arra is, hogy vetélkedőkkel, rendezvényekkel kell felkelteni a fiatalok érdeklődését az olvasás és a könyvek iránt.

Két évvel ezelőtt a hódmezővásárhelyi Tornyai János Általános Iskolába kerültem könyvtárostánárnak. Az iskolában korábban nem volt főállású végzett könyvtáros (sok más iskolához hasonlóan), hol egyik, hol másik tanár, tanító látott el könyvtárosi feladatokat is heti néhány órában. Amikor az iskolába kerültem, rengeteg volt a tennivaló. A könyvek mindenféle raktári rend nélkül sorakoztak egymás mellett a polcokon, a hasonló nagyságú és kinézetű könyvek kerültek egymás mellé. Első feladatom tehát a szép- és szakirodalom szétválogatása volt, illetve a könyvek gerincére ráírni a Cutter számot s kialakítani a raktári rendet. Az állományt több részre osztottam, kiválogattam a tankönyveket, a verseket és a meséket. Külön helyeztem el az ismeretterjesztő könyveket is. Szintén fontos feladat volt a 25–30 év alatt fölhalmozódott tankönyvek egy részének kislejtezése. Iskolánknak sikerült megvásárolni a Szirén programot, így megkezdődhetett az állomány gépi nyilvántartása. (Jelenleg az állomány kb. 30%-a visszakereshető a programon.) Mivel az alsós tanítók és gyerekek gyakran cím szerint keresnek egy-egy mesét, ezért a mesekönyveket cím és szerző szerint analitikusan is földolgozom a programmal, hogy így pillanatok alatt kiderüljön, a keresett mese egyáltalán megtalálható-e a könyvtárunkban, s ha igen, melyik kötetben.

2003-ban, amikor elkezdtem az iskolában dolgozni, a 35 m²-es könyvtárban 15 db számítógép kapott helyet, s a helyiséget tanteremként is gyakran igénybe vették a gyerekek. Szűk volt a hely, zsúfoltak a polcok, s bizony a gyerekek délutánonként is csak a számítógépek miatt keresték fel a könyvtárunkat. Nem vitatom

a modern technika vívmányainak előnyeit, de abban az időben gyakran szomorú voltam, amiért nem olvasni, kölcsönözni jöttek a könyvtárba. Ráadásul azok a számítógépek eléggé elhasználódtak az évek során. Ezért nagy öröm volt számomra, amikor iskolánk – pályázati lehetőségeket kihasználva – egy új számítógépes termet tudott kialakítani, a könyvtári számítógépeket pedig kicserélte. A tavalyi tanév végén teljesen lecseréltük az eldeformálódott polcrendszert, és sikerült egy modern, szép könyvtárat kialakítanunk, mely megfelel a XXI. századi követelményeknek.

Mégis azt tapasztaltam, hogy tanulóink kis mértékben használják csak a könyvtárat. Ezen úgy próbáltam segíteni, hogy – mivel kis óraszámban tanítottam is – olyan házi feladatokat adtam a gyerekeknek, melyek megoldásához lexikonok és ismeretterjesztő könyvek forgatására volt szükség; így rászoktattam őket a könyvtárba járásra, s a kézikönyvek használatában is gyakorlatra tettek szert. Diákjaink lassanként rájöttek, hogy a könyvtárban „jó a levegő”, egy-egy könyv fölött jókat lehet beszélgetni.

A következő lépés az volt, hogy ne csak a Mi micsoda sorozatot, képes albumokat nézegessék, hanem szépirodalmat is! Bevallom, nem hiszek a „Nagy Könyv mozgalomban”, bármennyire szép is, amit célul tűztek ki, a televíziós kampányfilmek és szavazások nem az olvasást népszerűsítik. (Pl. megdöbbentem, amikor a 100 legjobb regény között felfedeztem Fekete István: Vuk című regényét. Nem vitatom a regény nagyszerűségét, de attól tartok, ha Dargay Attila nem készített volna belőle – kiváló – rajzfilmet, bizony, a kis róka történetét alig ismerné valaki. Hiszen, ha azt kérdezem, hogy ki ismeri a Vukot, akkor száz megkérdezettből száz fog igennel válaszolni. De ha arra vagyok kíváncsi, hogy ki az, aki olvasta, akkor jó, ha százból egy igenünk lesz...) Szomorúan látom azt is, hogy még azok a diákok is, akik szépirodalmat vesznek a kezükbe, csak újonnan megjelent, szép „ruhájú” könyveket olvasnak. A Delfin és Pöttyös könyvek fölött bizony – úgy tűnik – eljárt az idő, ódivatúak már, s nem kellene az olvasóknak.

Tavaly pattant ki a fejemből az ötlet, hogy iskolánkban az olvasást egy versennyel népszerűsítsem. Az igazgatónő mellém állt, s kezdődhetett a munka! Tudom, hogy eredmény csak hosszú idő után érhető el, ezért elfogadtam a kollégáim tanácsát: „Ne akarj klasszikus ifjúsági irodalmat olvasatni, mert nem lesz jelentkező.” A versenyben szereplő művek tehát újonnan megjelent, tetszetős könyvek voltak. A versenyt 3–8. osztályosok részére hirdettem „Könyvmoly – Olvasunk együtt” címmel. Minden könyvhöz 4–5 oldalas feladatlapot állítottam össze. A feladatok egy része játékosan a regény tartalmára vonatkozott, pl. totó, igaz-hamis állítások, összekötődsi, keresztretjvény formájában; de becsúszttam közéjük könyvtárhasználati feladatokat is. (Pl. szinte minden regényben van szólás, közmondás – ezeknek az eredetét, jelentését kellett megkeresni, vagy idegen szavakat értelmezni, melyek az adott műben előfordulnak.) A versenyre tavaly 80–85 fő jelentkezett iskolánkból, s közülük 55–60 fő le is adta a feladatlapokat. Persze, volt, aki elhagyta, s volt, aki végül mégsem vett részt a versenyben, de úgy vélem, a leadott feladatlapok száma így is elég szép (430 fő a tanulói létszám).

Az igazi eredmény? Az, hogy 10–15 tanuló rájött, a Könyvmoly versennyel nem a résztvevő könyvek elolvasatása volt (csak) a célom, hanem az, hogy meg-

érezzék az olvasás ízét. Ez a néhány tanuló azóta annyit olvas, hogy szinte nem győzők újabb s újabb könyveket adni nekik: könyvmollyá neveltem őket! Eredmény az is, hogy naponta érdeklődnek: „Ugye, az idén is lesz Könyvmoly verseny?; „Mi lesz a könyvmolyos könyv?”; „Mikor indul a Könyvmoly?” Ha ilyen kérdésekre válaszolhatok, akkor örülök, mert a befektetett sok munka megtérült, látszik, hogy sikerült olyan feladatokat készítenem, melyek a korosztály érdeklődését felkeltették.

Az idei tanévben még nagyobb lendülettel vettem bele magam a verseny szervezésébe. Most már két fordulót tervezek, s városi szintűvé nőtt a verseny. Az első forduló marad a mai, friss, „bestseller” irodalomé. (Bár könyvtárosként olvasva némelyik könyv gyengének bizonyul, de figyelembe kell venni a kamaszokat foglalkoztató problémákat, s nem szabad elfelejtenem azt sem, hogy volt olyan időszak az életemben, amikor én is hasonló könyveket olvastam). Az alsósok részére (3–4. osztály) egy-egy meseregényhez készül feladatlap (az idén Csukás István: *Mirr-Mur*, a kandúr és *Ctvrtek: Rumcájsz*); a felső tagozatosok viszont minden évfolyamon két regényből választhatnak ízlésüknek megfelelően. (A kiválasztott művek Jacqueline Wilson, Roald Dahl, Thomas Brezina, Tolkien és Naylor regényei.) A második fordulóban meg fognak jelenni a klasszikus ifjúsági irodalom képviselői is: Mark Twain, Fekete István, Michael Ende stb. munkáit szeretném olvastatni.

Nehézségek persze akadnak. Elsőként az, hogy a kiválasztott műveket beszerezsem a könyvtár számára legalább 3–4 példányban. Ezt nagyon fontosnak tartom, hiszen ha a gyerekeknek egyenlő esélyt szeretnék biztosítani, akkor elérhetővé kell tennem a könyvet. Az iskolai könyvtárak számára alig írnak ki pályázatokat az állomány gyarapítása érdekében, s azokban az években, amikor nem sikerül pályázati pénzt nyerni, akkor nincs egy fillér éves keretem sem, amit a gyarapításra fordíthatnék. (S tudom, hogy több kollégám jár hasonló cipőben.) Az idén szerencsém volt, mert nyertem 100 000 Ft-ot, így ennek egy részét erre tudtam fordítani. A pénzhiány azért is rossz, mert azt is jelenti, hogy nem tudom minden évben lecserélni a kiválasztott könyveket újabb irodalomra, előfordul, hogy vannak feladatlapok, melyek két évben is ugyanazok. (Persze, időközben a diákok másik osztályba lépnek, így tulajdonképpen az adott osztálynak a régi feladatlap is újnak tűnhet.)

Második nehézség, hogy nem minden iskolában talállok olyan kollégát (legyen akár könyvtáros vagy magyar szakos tanár), aki föl vállalja a versennyel járó többlet feladatokat. A feladatlapokat ugyanis e-mailben juttatom el az iskolákba, s ott kell(ene) sokszorosítani a megfelelő példányszámban az igények szerint. Bizony a versenyt hirdetni kell, többször is, hogy a gyerekeknek megjöjjön a kedve. Egyébként, ha egy-kettőnek megjön, akkor elindul a láncreakció, s a diákok egymást buzdítják a részvételre.

Harmadik nehézség: szponzort keresni a díjazáshoz. Egy ilyen versenynél alapvetőnek tartom, hogy a legjobbak jutalma könyv legyen. A könyv pedig drága. Ezért próbálkozom vállalatoknál, ismerősöknél és könyvkiadóknál, könyvesboltokban is, több-kevesebb sikerrel. Jelentkezett egy kiadó, amely fölajánlotta, hogy az összes jutalomkönyvet adja, ha postai megrendelés útján terjesztem a könyveit

az iskolában; tulajdonképpen könyvügynöknek kellett volna állnom. Mivel ezt nem tudtam föl vállalni, így visszalépett a szponzorálástól.

Valahogy így néz ki iskolánkban a könyvtáros tanár hétköznapija, nem szólva a napi rutinról persze.

Én azonban biztatom a kollégákat is, hogy érdemes sok-sok munkát befektetni egy-egy ilyen versenybe, hiszen Márai Sándor gondolatát idézve: „Gondold meg, csak az ember olvas.” Jó lenne, ha nem a polcokon porosodnának a könyvek, és minél több lenne a könyv- és irodalomszerető fiatal és felnőtt.

